hfl. 5,-

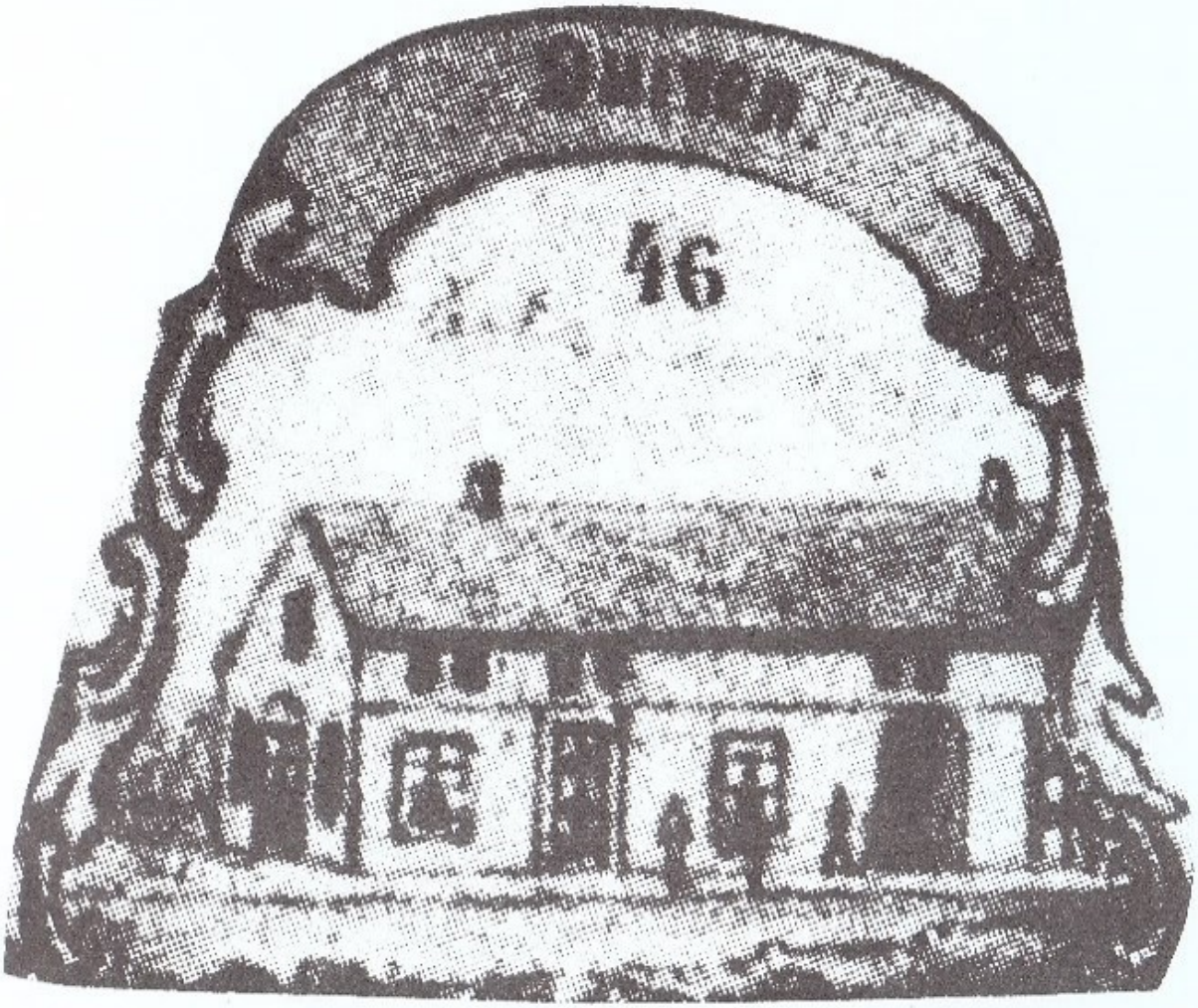

DRIEPAS

Jaargang 12, nummer 1, maart 1995

HISTORISCHE KRING DUIVEN, GROESSEN, LOO

COLOFON

De DRIEPAS is het verenigingsblad van de Historische Kring Duiven Groessen-Loo. Het verschijnt drie tot vier keer per jaar. Artikelen mogen alleen overgenomen worden na schriftelijke toestemming van de auteur en met bronvermelding.
Abonnementsprijs *f* 12,50, voor postabonnees *f* 17,50 per jaar, bij vooruitbetaling te voldoen op onderstaande bank- of girorekening. Voor leden van de Historische Kring gratis. Losse nummers *f* 5,00.
Het lidmaatschap van de Historische Kring bedraagt per jaar *f* 25,00, buiten de Gemeente Duiven *f* 30,00 (wegens postbezorging), over te maken op postgiro 49 23 697 of Rabobank rekeningnummer 31.54.07.484 t.n.v. de Historische Kring Duiven Groessen Loo te Duiven.
Indien het lidmaatschap of abonnement niet voor 1 december van het jaar is opgezegd, volgt automatisch verlenging voor het volgend jaar.

Secretariaat:
Postbus 212
6920 AE D U I V E N

Redactie DRIEPAS:
W.F.W.M. van Heugten, Duiven
Th.M.J. Jonker, Loo
M.M. Rebholz, Duiven

Redactieadres:
zie secretariaat Historische Kring

ISSN: 0921-5549

DRIEPAS

Bij de omslag:

Station Duiven in het Nederlandsche Rijnspoorweg Gezelschapsspel

DE LOOSE MONSTRANS

De Loose parochie bezit een prachtige 17e eeuwse monstrans die ieder jaar omstreeks 15 augustus in de Loose processie wordt meegedragen. Wie dit voorwerp eens rustig wil bekijken dient het Liemers Museum te bezoeken. Sedert enkele jaren heeft de Loose parochie hem in bruikleen aan dit museum afgestaan.

Inleiding

De periode volgend op de Tachtigjarige Oorlog was voor de katholieke geloofsgemeenschappen in de Liemers niet zonder zorgen en conflicten. In 't Loo speelden de verhoudingen tussen protestanten en katholieken een rol. In deze tijd ontstonden ook de verschillende stromingen binnen de katholieke kerk, die uiteindelijk zouden leiden tot het zogenaamde Jansenisme en de afscheiding van de Oudkatholieke Kerk omstreeks 1700.

Opvallend is dat omstreeks 1670 de Loose kerk veel kunstvoorwerpen geschonken kreeg die thans nog in het bezit van de parochie zijn. Het meest markant is ongetwijfeld de zilveren monstrans, die thans in bruikleen is bij het Liemers Museum te Zevenaar, maar nog ieder jaar in de processie wordt meegedragen. In enkele archiefstukken is terloops sprake van deze monstrans. Zo heeft pastoor Reinirus Steins, die in het jaar 1651 aantrad als pastoor in 't Loo, in het liber memorialis [1] aangetekend dat hij een bedrag van 25 gulden, nagelaten door Anna van Kerckhoff die omstreeks 1663 gestorven is en gehuwd was met Jan Gorissen, en een bedrag van 50 gulden van de weduwe van Munster uit Lathum heeft gereserveerd voor een nieuwe monstrans. Hij deed dat blijkbaar naar aanleiding van een prijsopgaaf uit het jaar 1667 want hij weet te melden dat de monstrans aan materiaal (zilver en koper) 46 gulden zou gaan kosten terwijl de edelsmid (een naam noemt Steins niet) voor het maken (het fatsoen) 30 gulden rekende.

Wat de directe aanleiding was voor de aanschaf van dit bijzondere kunstwerk is niet meer na te gaan. Omstreeks Drievuldigheidszondag van het jaar 1659 was in de Loo-kapel ingebroken en waren o.a. de pixis (het zalfbusje voor de ziekenzalving) en de ciborie gestolen. Maar ook 'die zilveren halve ma(a)n in die monstrans', de luluna dus. Deze monstrans was onderwerp van een vage en ondoorzichtige situatie. In een acte betreffende de schenking van een

tabernakel door het echtpaar Gorissen-van Kerckhoff in 1659 wordt die monstrans genoemd. De pastoor van Oud-Zevenaar die in die schenkingsakte genoemd wordt stelt als voorwaarde *dat die monstrans hier sal blijve die tot duiven gehort*. Blijkbaar had men in Duiven een exemplaar uit Oud-Zevenaar in gebruik, dat de pastoor op deze manier wilde terugkrijgen. Of trachtte hij te voorkomen dat de Duivense monstrans in handen kwam van een hem niet welgezinde stroming binnen de Kerk ?

Beschrijving [2]

De Loose monstrans is een zogenaamde cylindermonstrans, die men wegens de opbouw en de heiligenbeeldjes ook wel retabelmonstrans noemt. Hij wordt bekroond met een kruisbeeld op een bol, aangebracht op een kroon, waarin een duif als symbool van de H.Geest is gehangen. Deze kroon staat op een kap, die het ostensorium met de glazen cilinder afsluit met daarin de door twee gouden engeletjes hoog gehouden luluna. Op deze kap zijn de lijdensattributen geciseleerd: aan de voorkant de werktuigen van de geseling, aan de achterkant die van de kruisiging.
Links en rechts van het ostensorium een getordeerde kolom waarop links Willibrordus met een kerkje en rechts Bonifatius met aan een zwaard het doorboord Evangelie-boek.
Lager is tussen twee kolommen links een beeldje voorstellende Maria met het Kind en rechts Catharina met het rad aan gebracht.
Op de voet van het ostensorium en de nodus zijn in ciseleerwerk engelenkopjes en bladwerk aan gebracht.
Op de voet zelf, geciseleerde voorstellingen van de HH. Nicolaas met kinderen in een kuip, Michael de draak dodend en Maria Magdalena.

Iconografie

Afbeeldingen van heiligen zoals op de monstrans hadden in het verleden een andere betekenis dan thans. In het verleden - maar zeker in de middeleeuwen - dacht men concreet. Het volk zag in een heiligebeeld een belichaming van de heilige zoals veel wonderverhalen over sprekende en knikkende heiligen blijkt. Het is dan niet verwonderlijk dat men de belangrijke heiligen ook op een monstrans afbeeldde.
Zo treffen we de predikers van het christendom in onze streken, Willibrordus en Bonnifatius aan. Ook op de monstrans van Groessen, die zo'n dertig jaar later door Rabanus Raab uit Kalkar vervaardigd, staan ze [3]. Bovendien

Monstrans van parochie St.Antonius-Abt te Loo

treffen we houten beelden, die deze heiligen voorstellen, treffen we in de Groessense kerk aan. Daarnaast namen Maria met het Kind en Catharina met het rad een belangrijke plaats in in de geloofsbeleving. St.Nicolaas was van oudsher een bekende heilige in de streek zoals uit de oude vicarieën in Groessen (gesticht 1410) en Duiven (gesticht 1421) blijkt. Dat St.Michael is afgebeeld op deze 17e eeuwse is eveneens niet ongebruikelijk: in die tijd van de katholieke contrareformatie gold deze heilige als bestrijder van ketterijen. Maria Magdalena is niet als voorname dame met zalfbus afgebeeld maar als boeteling met ontbloot bovenlijf waarover haar lange haren hangen. Als attributen een opengeslagen boek, een doodshoofd en kruisbeeld.
Opvallend is dat de patroonheilige van de Loo-kapel, St.Antonius-Abt, op de monstrans ontbreekt. Op gelijksoortige monstransen die speciaal voor parochies waren gemaakt ontbrak de patroonheilige eigenlijk nooit.

De Loose monstrans behoort tot de laatste periode van de cylinder-monstransen, die in de gotiek (15e eeuw) begon. Na ca. 1700 kreeg de barok een grote invloed en veranderde het concept van de monstrans: uit een soort middeleeuwse reliekschrijn waarin de H.Hostie werd vereerd ontstond een monstrans waarin de geconsacreerde Hostie werd getoond in het centrum van een stralenkrans en waarin duidelijke verwijzingen zijn naar de toegenomen verering van het H.Hart van Jezus [4].

Joannes Boogaert (1626-1673)

Volgens de zilvermerken moet de monstrans in 1671 te Amsterdam zijn vervaardigd door de edelsmid Joannes Boogaert (1626-1673). Joannes Boogaert was in zijn tijd een bekende edelsmid voor "katholiek" kerkzilver. Hij was in 1626 te Amsterdam geboren als zoon van de edelsmid Thomas Boogaert en Anneke van Ewijck. Tussen 1642 en 1673 was te Amsterdam werkzaam. Hij is vooral bekend door zijn zilverwerk voor katholieke en oud-katholieke opdrachtgevers waarin de drijftechniek werd toegepast [5]. Uit een recent verschenen studie over de edelsmeden Thomas en Joannes Boogaert [6] blijkt dat het bewaard gebleven oeuvre van Joannes Boogaert ongeveer 150 stukken omvat. Deze werkstukken bevinden zich op 61 plaatsen in de provincies Noord- en Zuid-Holland, Utrecht en Overijssel. Daarvan zijn 11 (of 12 [7]) monstransen. De Loose monstrans schijnt het enige werkstuk van Joannes Boogaert in het huidige Gelderland te zijn. Elders in het voormalige Kleefsland waartoe 't Loo tot 1816 behoorde, treft men geen werk van hem aan [8]..

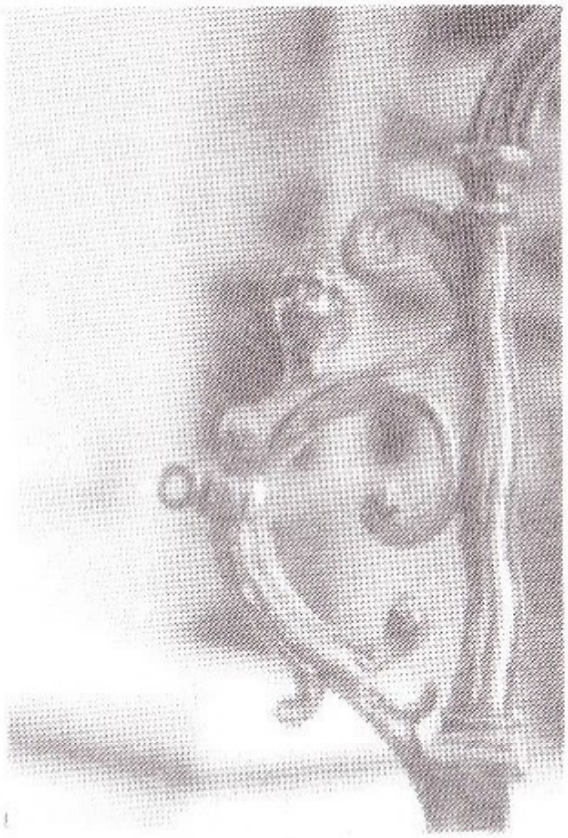

Details Monstrans van Loo. Boven: St.Willibrordus (links), zij-ornament (rechts). Onder: Maria Magdalena (links), St.Nicolaas (rechts) (Foto's: W. van Heugten, Duiven)

Besluit

In het liber memorialis van de Loose parochie worden de meeste weldoeners uit deze periode met name genoemd. Ze blijken vaak geen ingezetenen van 't Loo zelf, maar komen uit de wijde omgeving: Arnhem, Westervoort, Tolkamer, Lathum en zelfs Amsterdam. Zo schonk genoemd echtpaar Gorissen-van Kerkhof in 1659 het reeds vermelde tabernakel en draagt de ciborie uit 1667 de naam van een onbekende schenkster: Sybille van de Velden. Ook werd in 1665 een preekstoel aangeschaft en in 1669 vier schilderijen. Daarnaast meerdere paramenten. Hieruit blijkt dat de kapel van 't Loo of haar pastoor een zekere bekendheid genoot, ook buiten de directe geloofsgemeenschap.
De Loose monstrans is echter geen schenking van één persoon of echtpaar, maar werd speciaal voor de Loose parochie vervaardigd met geld van parochianen.

W. van Heugten, Duiven

Bronnen en literatuur:

1 Kerkarchief Loo. Inv.nr. 11.
2 Ook: Inventaris Loo, Aartsbisdom Utrecht, 3 mei 1970.
3 W.van Heugten: De Groessense monstrans van Rabanus Raab, in: DRIEPAS jrg.3 (1986), p.25-32; ook: Rabanus Raab in de Liemers, in Kalender für das Klever Land 1987, p.117-121.
4 W. Schulten: Kelch und Monstranz, in: Rheinische Goldschmiedekunst der Renaissance und Barockzeit, (Katalog), Bonn, 1975, p.28-35.
5 K.A. Citroen: Amsterdamse zilversmeden en hun merken, Amsterdam 1975, nr.1151. E. Voet: Merken van de Amsterdamse goud- en zilversmeden, Den Haag, 1912
6 C. Westerink: De Amsterdamse zilversmeden Thomas en Joannes Boogaert, hun nagelaten oeuvre, in: Kerkelijk Zilver, negen opstellen over kerkelijke zilversmeedkunst (P.le Blanc, red.) Jaarboek II (1992) van de Stichting Kerkelijk Kunstbezit, Utrecht, p.44.
7 Het ontbreken van een aanduiding dat er ook buiten de genoemde provincies werk van Joannes Boogaert bestaat, doet vermoeden dat C. Westerink de Loose monstrans niet in haar inventaris heeft betrokken.
8 H.P. Hilger: Die Denkmäler des Rheinlandes. Kreis Kleve. (Düsseldorf, 1970)

STATION DUIVEN EN HET NEDERLANDSCHE RIJNSPOORWEG GEZELSCHAPSSPEL

In het cultuurhistorisch jaarboek 'Kalender für das Klever Land 1995' troffen we een artikel aan van Alois Puyn over een wel heel bijzondere variant op het aloude Ganzenbord. Waar de spelers, al dobbelend, ook het station Duiven van rond de eeuwwisseling kunnen aandoen. Een exemplaar bevindt zich thans in het museum Haus Koekkoek te Kleef.

Dat onze verre voorouders al graag dobbelden, staat in de vaderlandse geschiedenisboekjes vermeld: Germaanse stammen zouden onder het drinken van gerstebier zelfs hun vrouwen hebben verdobbeld ! Misschien ligt daarin wel de oorsprong van al die spelletjes met dobbelstenen, die eeuwenlang populair zijn geweest en waarvan het Ganzenbord wel het meest bekende is. Op dit thema zijn in de loop der jaren tal van variaties verschenen, maar in die reeks mag het Nederlandsche Rijnspoorweg Gezelschapsspel wel een unicum genoemd worden. En letterlijk 'grensoverschrijdend'. Centraal op het fraaie kartonnen speelbord van 51,5 x 46 cm staat het toenmalige stadhuis van Amsterdam, thans het Paleis op de Dam, met rechts de Nieuwe Kerk en links een afbeelding van de Utrechtse Domtoren. Daaromheen slingert zich een lange rij van diverse typen spoorwagons, seinpalen, baanwachters en stationnetjes. Vooral die laatste maken dit spel zo waardevol. Niet alleen om de nauwkeurig weergegeven architectuur van de gebouwen zelf, maar ook door tal van details. Zo zijn op de stations van Zevenaar (nr.47) en Emmerik (nr.52) zelfs de wachtende reizigers te zien.

Al spelend met de dobbelstenen reist men vanaf het vertrekpunt Amsterdam langs Abcoude, Breukelen en Maarssen naar Utrecht en dan verder via Veenendaal, Ede en Wolfhezen (!) naar Arnhem. Vervolgens gaat de trein langs Westervoort, Duiven, Zevenaar, Elten en Emmerik naar Kleef.

Er was ook een verbinding van Rotterdam/Den Haag die via Gouda en Harmelen naar Utrecht ging, alwaar de reizigers konden overstappen op de trein naar Duitsland.

Het afgebeelde station van Duiven (nr.46) dateert op zijn laatst van 1856, getuige een gemeenteverslag waarin melding wordt gemaakt van de verbinding met Arnhem en Emmerik: '.... De Rijnspoorweg die op 12 Februarij 1856 geopend is en waarvan ook hier gebruik kan worden gemaakt,

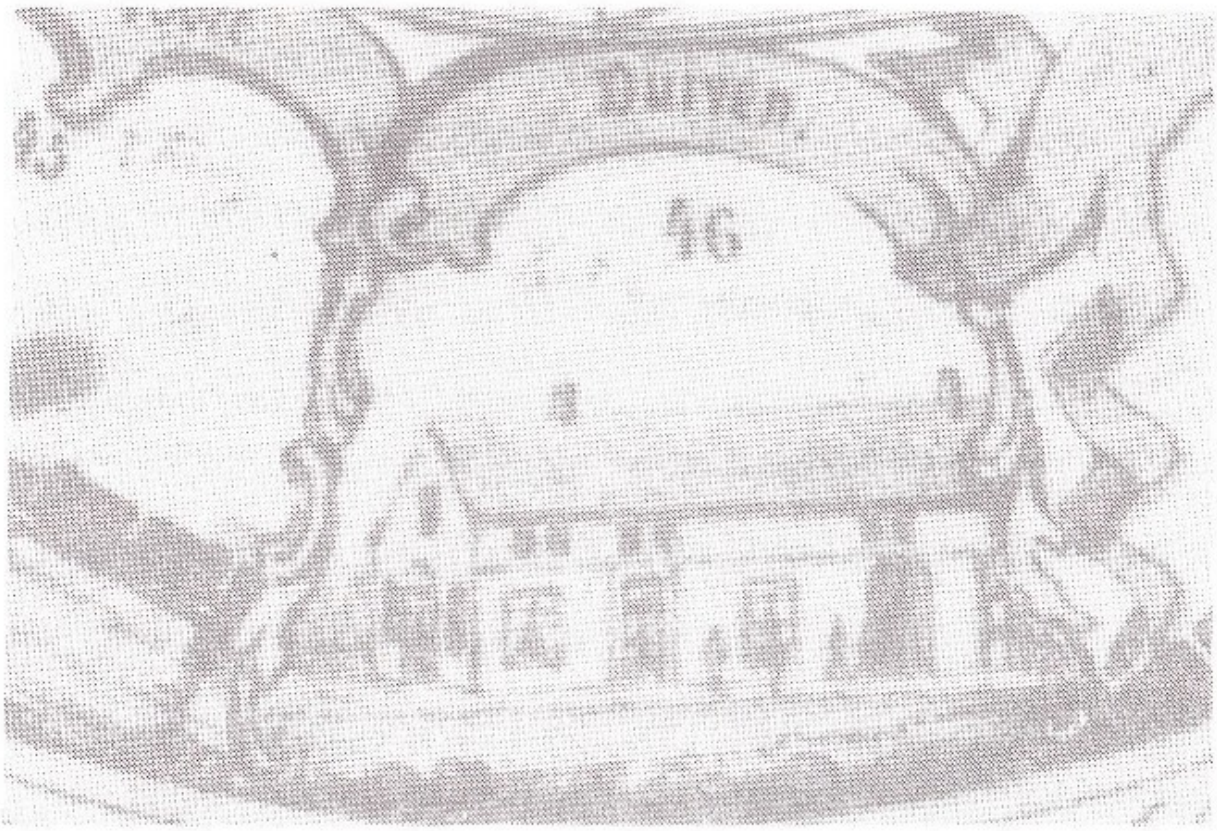

Afb. Nummer 46: Station Duiven

als zijnde te Duiven een halt gevestigd.'
Opmerkelijk is dat voor het station Emmerik als openingsdatum 13 februari wordt genoemd; misschien een verschrijving van de dienstdoende klerk. Of wellicht zijn beide data juist en werd de verbinding in tegenovergestelde richting pas een dag later officieel in gebruik genomen. Hóe lang de treinreis Amsterdam-Kleef duurde in die tijd, is niet bekend.
Dat op station Zevenaar zoveel reizigers staan afgebeeld heeft waarschijnlijk ook een reden: Zevenaar was grensstation en alle reizigers moesten daar met hun bagage uitstappen om op het perron door de douane gevisiteerd te worden. Een uitgebreid onderzoek naar papieren en goederen, wat veel oponthoud gaf.
Het Nederlandsche Rijnspoorweg Gezelschapsspel werd uitgegeven door D. Allart en gedrukt bij de firma F. Wilke en Zoonen, beide te Amsterdam. Wie de tekeningen gemaakt heeft is niet bekend. De Rijnspoorwegmaatschappij onderhield een dienst tussen Amsterdam en het Rijnland. In de latere periode reden de treinen door tot Keulen. In 1890 werd deze maatschappij door de staat overgenomen bij de reorganisatie van het spoorwezen, maar tot 1926 bleef de naam gehandhaafd.

M.M. Rebholz, Duiven

ZWARE TIJDEN IN 1794-1795

Het waren zware tijden in de Liemers zo'n 200 jaar geleden. Na de Franse revolutie in 1789 zwermden de Franse legers uit in noordelijke en oostelijke richting. In november 1792 versloegen de Franse legers de Oostenrijkers bij Jemappes en nogmaals op 26 juni 1794 bij Fleurus. Daarop bezetten de revolutionaire troepen het huidige België en trokken verder. In oktober 1794 werd het gebied tussen Maas en Rijn met Kleef, Xanten bezet en in november was de beurt aan Noord-Brabant. Begin januari 1795 trokken de Fransen over de bevroren rivieren en werd Noord-Nederland bezet. Pruisen, waartoe de Liemers met Duiven, Groessen, Loo behoorde, nam tegenmaatregelen en stationneerde veel troepen langs de Rijn. Voor de inwoners van Duiven, Groessen en Loo betekende dit dat zij bepaalde diensten voor het Pruisische leger moesten verlenen waaronder transport. Dat was niets nieuws want volgens de archiefstukken van het Ambt Liemers[1] had men dat al vanaf 1713 en onder andere ook tijdens de Zevenjarige Oorlog tussen Pruisen en Frankrijk moeten doen.
In dit artikel en volgende beperken we ons tot de laatste maanden van 1794 en de eerste maanden van 1795.

Er zijn in het Oud-archief te Zevenaar diverse lijsten met namen van burgers uit o.a. het kerspel Groessen, Duiven en Loo maar ook van de buurtschappen Leuven en Husselarij waarop staat aangeven hoeveel paarden de bewoners konden leveren voor de te verlenen diensten[2]. Ook de lijsten met namen voor inkwartiering van infanterie en cavalerie inclusief paarden, bevatten een schat aan informatie[3].
In het najaar van 1794 waren het de Pruisen gesteund door Kroaten, Engelsen en Hannoveranen die de Pruisische grenzen moesten bewaken tegen het oprukkende Franse leger. Dit blijkt o.a. uit diverse archiefstukken waarin de namen van officieren en hun legereenheden worden genoemd, maar ook uit de door hen uitgegeven verzoeken om hulp of goederen. Als voorbeeld het volgende verzoek ten behoeve van Britse troepen[4]. Het stuk (zie afbeelding) is zoals gebruikelijk in die tijd in het Frans gesteld en luidt in vertaling:

Regiments-Depot van de Rohan huzaren
ten dienste van zijne Majesteit van Brittannië.

De heer Burgemeester van de stad Sevenaer wordt verzocht te doen leveren

drinken en verlichting voor het corps bewaking, evenals drinken en het stro nodig voor het hospitaal.

Sevenaer de 22e september 1794

(onleesbare naam)
Commandant van het Depot.

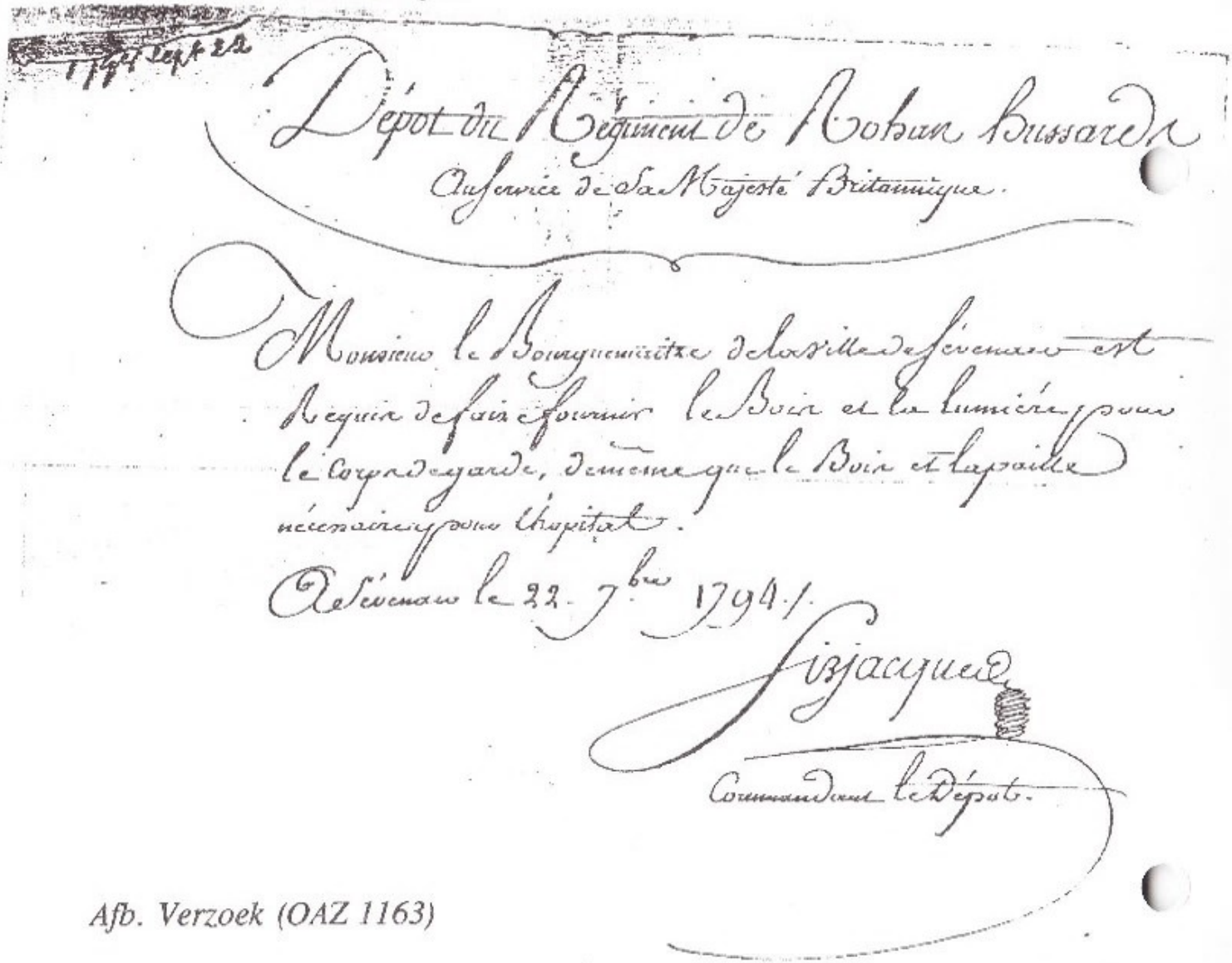
1794 Sept 22

Dépot du Régiment de Roban Hussards
au service de Sa Majesté Britannique.

Monsieur le Bourguemestre de la ville de Sevenaer est
requis de faire fournir le Bois et la lumière pour
le Corps de garde, de même que le Bois et la paille
nécessaires pour l'hopital.

A Sevenaer le 22. 7bre 1794.

Fizjacques
Commandant le Dépot.

Afb. Verzoek (OAZ 1163)

Op 30 september 1794 schrijft D. van Egeren uit Groessen de volgende brief: *"Mijen Heer Krijes Innemer Boehmer ik laet uw weten als dat ik opgeschreven hebben wat voor karren en ordenansen dat uijt groessen geschiet zijen ".*
Gevolgd door o.a. de volgende bijlagen:
"Rekening van het Regement.
G.Otten twemael met de kar nae Sevenaer, D. Dercksen driemael en H. Aleven twemael. D. Leigraef eens met de kar nae de graef evenals G. Reugen".

Verder worden vermeld voor ritten met paarden wagen naar Zevenaar o.a. *"G. Aleven, D. v. Egeren, W. v. Dick, D.Bertels, A. Putting, H. Gerretsen F. Hakfoort en A. Jacobs"*. Als ordonnans met een of twee paarden worden de volgende personen genoemd: *"D. Pits, H. Lentjes, G. Otten, D. Dercksen, H. Aleven, D. Leijgraef, G. Aleven, H. Kaeltjes, J.H. Simmen, de weduwe van Sweer Otten, D. Bertels, H. Wolters, H. Aleven en J.H. Hofs"*.
Bij Bertels en Aleven staat vermeld dat ze naar Nijmegen moesten en bij Hofs was de bestemming Huissen[5].

Van october 1794 is de volgende opgave van de in de buurtschap Leuven onder Groessen aanwezige paarden:
"Mijnheer Kryesinnemer Beuhmer ik laet Uw weten hoe veel perdt datter aen eider huijs gelegen hebben in Leufen.
Voor eerst bij Noldes Hakfoort 4 Perdt en Johannes Hakfoort 1, bij Albert Putting 2, bij Geurt Boerboom 2, De weduwe Otten 4, bij Willem Koenen 2, Rick van Leufen 2, Bert Heimen 2, Hendrik Reuben 2, Gerradus Reuben 5, Hermen Reuben 2, Geurdt Aleven 3 en Derk Leigraef 1 perdt te samen 32 perdt".[6]

De inkwartieringslijst van de 10e oktober in Loo geeft per bewoner het aantal gasten weer:

No.1 Jacob Berndsen	6 man,	No.12 Alb. Lubbers	4 man,
No.2 Reiner Pehlen	6 man,	No.14 D. Dercksen	1 man,
No.3 Henrich Jansen	6 man,	No.15 Ton Kaeltjes	2 man,
No.4 Henrich Wolters	2 Officieren,	No.16 Wilm Geurtss	2 man,
No.6 Heinr Offermann	4 man,	No.17 Jan Hoppenreis	2 man,
No.7 H. Hoppenreis	6 man,	No.18 D. v Burck	2 man,
No.10 Jac. Berndsen	6 man,	No.19 D. Mecklenburg	2 man.[7]
No.11 Henr. Baumeister	2 man,		

Op 11 oktober waren in Duiven 151 en in Groessen 180 manschappen ingekwartierd, terwijl de bevolkingsgegevens van 1790 laten zien dat er in Groessen 637 bewoners zijn, verdeeld over 162 gezinnen in 142 huizen, in Duiven 492 personen over 106 gezinnen in 95 huizen en in Loo 135 personen over 24 gezinnen in 20 huizen.[8]

Op de 19 oktober werd het volgende briefje geschreven[9]:
" 18 Octhober is D. Dercksen en D. Bertels en Hendrik Wolters met de kar met twe perd nae Westervoort met de sieken van Westervoort weder nae Duyven.
Groesen 19 octhober 1794
D. v. Egeren"

Deze rit was waarschijnlijk nodig, omdat de Raad van State op de 14e oktober had bevolen de streek tussen Geldersoord en de vesting Doesburg te inunderen. Met de voorbereidingen daarvan was men op de 18e begonnen.[10]

Zo zijn er bijna dagelijks voorbeelden te vinden en is er aan het aantal diensten te zien dat de Franse troepen oprukten naar het noorden. Half november, Nijmegen was dan al vanaf de zevende bezet, waren er alleen al in de *stad* Zevenaar 4 compagnieën bestaande uit 680 manschappen, 12 officieren en 38 paarden voor inkwartiering aanwezig.[11] Dat dit nog niet het toppunt was blijkt wel uit het feit, dat er op dat moment alleen al in de omgeving van Pannerden zo'n 12000 manschappen van de Keizerlijke troepen gelegerd waren[12]. In die zelfde periode werd het aantal manschappen gelegerd tussen Duisburg en Tolkamer geschat op 25000. Door de lage waterstand was men bevreesd dat de Franssen de rivier zouden oversteken.

Het aantal te verlenen diensten door de bevolking, buiten de inkwartiering waarbij ook voor vuur ter verwarming en olie voor verlichting gezorgd moest worden, liep uiteen van het uitvoeren van ordonnancediensten te voet tot het vervoer per paard en wagen van fourage, bagage, brood en hout vanaf b.v. Rees, Emmerik en Elten naar de manschappen te Duiven, Groessen en Loo. Ook het vervoer van zieken en gewonden vond plaats per paard en wagen, meestal naar Doetinchem en de vesting Wezel, maar ook naar Bislich of Rees.

Bovendien werd er nog van alles gestolen en vernield, terwijl in deze periode tevens bijna alle bomen en struiken gekapt werden voor diverse doeleinden. In een volgende aflevering volgen hierover meer bijzonderheden.

G.H. van Hunen, Zevenaar

Noten:

1. O.A.Z. 1137
2. O.A.Z. 1460
3. O.A.Z. 1460
4. O.A.Z. 1163 en 1171
5. O.A.Z. 1449
6. O.A.Z. 1460
7. O.A.Z. 1460
8. Bevolkingsgegevens ontvangen van A.W.A. Bruins
9. O.A.Z. 1449
10. J.W. van Petersen De Waterplaag pag. 102
11. O.A.Z. 1171
12. Bijdragen en Mededelingen Gelre, deel XVI (1913), 270

UIT DE KRANT VAN TOEN

In DRIEPAS, jrg. 11, nr.3, staat vermeld dat pastoor van Schaik de wijnfabriek van Bertus Willemsen kwam inwijden. De Oost-Gelderlander van 4 februari 1949 geeft daarvan een verslag, mèt foto, onder de kop *„Een nieuwe industrie in de Liemers"*.
De inzegening en in bedrijfstelling vond plaats op dinsdag, 1 februari 1949, in aanwezigheid van tal van prominente personen. Volgens het verslag was ook de burgemeester, baron Sloet tot Everlo, present, maar dat komt niet overeen met de mededeling van dhr. Wieleman: „kort daarna kwam de burgemeester (...) de fabriek officieel openen."

Was de burgemeester nu wel of niet aanwezig? Het is niet waarschijnlijk. Hij was op dat moment nog herstellende van een ernstig auto-ongeluk, dat hem begin december 1948 was overkomen. Dhr. Wieleman's voorstelling van zaken moet de juiste zijn, ook al omdat het artikel zegt: *„Na de inzegening van het bedrijf werd dit door de loco-burgemeester, de heer W. Goris, met een korte doch hartelijke toespraak in werking gesteld."* Er worden vervolgens in het artikel nog vijf andere sprekers geciteerd maar niet de burgemeester. Evenmin wordt vermeld dat de burgemeester van top tot teen onder de sloerie zat, doordat een van de persdoeken knapte. We mogen aannemen, dat de eerbied voor de autoriteiten, die in die dagen zichtbaar aanwezig was, toch niet zo groot is geweest, dat men over zo'n smakelijk voorval niets zou publiceren.Ik vraag me alleen af, wat de burgemeester na de opening op 1 februari nog officieel te doen had?

Eindigen we met het integraal overnemen van de beschrijving van het bedrijf *„In een vrijstaand gebouw staat de kneusmachine of kneusmolen opgesteld, welke in no-time een kist appels tot zeer kleine stukjes verwerkt. Deze stukjes gaan naar de vruchtenpers, waar het sap door de pers, die een drukvermogen heeft van 75.000 kilo gaat, zodat er niets anders overblijft dan een dun laagje pulp. Door middel van een electrische installatie wordt het sap naar de kelders gepompt. In deze kelders, waarin ruimte is voor 30.000 liter, liggen de vaten reeds in lange rijen. In die vaten heeft onder een bepaalde temperatuur het gistingsproces plaats. Het pruttelt en borrelt er alsof duizenden kikkers een concert geven."*.

Th.M.J. Jonker, Loo.

IN MEMORIAM NELLY VAN LAAKE.

Een karakteristieke figuur uit oud Duiven is overleden: Mevrouw Nelly van Laake.
Wie van de oudere Duivenaren herinnert zich haar niet, staand en werkend in haar winkel op de hoek Rijksweg-Kastanjelaan (vroeger Droostraat)? Haar winkel was een ontmoetingspunt bij uitstek, waar de blijde en droevige gebeurtenissen van Duiven besproken werden.
Nelly stond altijd klaar, zelfs op zondagmorgen kwamen vele klanten na de hoogmis koffie drinken en de wekelijkse boodschappen afrekenen, die in de loop van de week per fiets thuis waren bezorgd op de Eng, de Plak, ver het Duivense Broek in en tot halverwege Loo en Groessen. 't Was een oud huis, waarin de winkel gevestigd was. Een huis met grote, diepe kelders en uitgestrekte zolders waar de voorraden werden opgeslagen. Op een van die zolders werden klompen in allerlei soorten en maten verkocht.
Nelly sjouwde van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat, van winkel naar petroleumschuur, van kelder naar klompenzolder en altijd met hetzelfde goede humeur.
Tot 1974 heeft de winkel bestaan. Toen moest hij vanwege de verkeersveiligheid afgebroken worden. Nelly is vanaf die tijd aan de Plataan gaan wonen. Ze miste haar winkel, maar bleef niet bij de pakken neerzitten. Verscheidene jaren heeft ze als gastvrouw op de pastorie gefungeerd. De laatste jaren is ze verzorgd in Huize Thuvine, waar ze na een arbeidzaam leven op tachtigjarige leeftijd is gestorven.
We missen haar markante persoonlijkheid in oud Duiven.

L.E. van den Anker-Vossebeld, Duiven.

AFSCHEID DOKTER VISSER IN 1949

Uit de Oost-Gelderlander van toen

Naar aanleiding van het artikel over de dokterswoning aan de Eltensestraat (DRIEPAS, jrg.11, nr.3) kom ik, aan de hand van verschillende krantenartikelen, terug op het afscheid van dokter Visser in 1949.

Dokter Visser heeft per brief ontslag gevraagd als gemeentearts m.i.v. uiterlijk 13 maart 1949, vanwege zijn benoeming tot schoolarts in de Kring Wisch. Deze brief werd in een spoedvergadering van de gemeenteraad behandeld in januari van dat jaar.
„B en W stellen voor het gevraagde ontslag op eervolle wijze te verlenen. De voorzitter (1) wijst op de nauwgezetheid en toewijding waarop dokter Visser 28 jaren zijn functie vervuld heeft, waardoor hij het volste vertrouwen gewonnen heeft van de bevolking. (2)" „Op passende wijze zal t.z.t. afscheid genomen worden van deze populaire dokter, die velen aan zich verplicht heeft. (3)"

De vergadering besteedde vervolgens nog enige tijd aan de benoeming van zijn opvolger, dokter Ploegmakers uit Pannerden.
Van het afscheid van dokter Visser door de Duivense bevolking heb ik helaas niet meer gevonden dan een foto met onderschrift (4). Het onderschrift luidde:
„Duiven heeft op waardige wijze afscheid genomen van zijn scheidende gemeente-geneesheer Dr. R.B. Visser. Zondag j.l. werd hij - in tegenwoordigheid van familieleden, geestelijke en wereldlijke autoriteiten - gehuldigd door de Muziekvereniging van Duiven, de Vendelzwaaiers van Loo en de R.K. Gemengde Zangvereniging uit Groessen, welke hem hier toezingt."

Eind maart heeft ook de gemeenteraad in een vergadering officieel afscheid van dokter Visser genomen.
„De voorzitter, burgemeester baron Sloet tot Everlo, opende de rij van sprekers en nog negen andere zouden hem volgen om de verdiensten van het doktersechtpaar op waardige wijze te schilderen. Dokter Visser toonde zich ontroerd bij de hem toegezwaaide lof en uitte op zijn beurt zijn welgemeende dank voor de van het gemeentebestuur steeds ondervonden medewerking. Slechts zeer node heeft hij de band, welke hem aan de gemeente Duiven bond verbroken.
Na het serveren van de thee en wat daar zoal bij hoort, werd dokter Visser

uitgeleide gedaan en zette de raad zich aan de afwerking van de 17 agendapunten. (5)"

Th.M.J. Jonker, Loo.

1 Loco-burgemeester W. Goris; burgemeester Sloet tot Everlo bevond zich in het ziekenhuis na een ernstig auto-ongeluk.
2 Liemers Lantaern, 22 januari 1949.
3 De Oost-Gelderlander, 18 januari 1949.
4 De Oost-Gelderlander, 10 februari 1949.
5 De Oost-Gelderlander, 31 maart 1949.

IN MEMORIAM DR. JAN WOLTERS

Meer dan een jaar geleden, op 22 februari 1994, overleed dr. Jan Wolters in zijn huis te Hees bij Nijmegen. Hij werd 86 jaar oud. Het bericht bereikte ons laat en min of meer door toeval, maar we willen u toch nog even herinneren aan deze vriendelijke en vooral veelzijdige man.
Jan, geboren en getogen in Groessen, volgde na het gymnasium in Nijmegen een kloosterschool. Daarna studeerde hij filosofie en Griekse filologie aan de internationale katholieke universiteit van Fribourg in Zwitserland. Doctor geworden en terug in Nederland ontplooide hij zich echter als een bekwaam streek-historicus. In de jaren '50 en '60 was hij op zijn hoogtepunt met het publiceren van enkele boeken en talloze artikelen over de geschiedenis van de Liemers en de Over-Betuwe. Op dit gebied was hij een echte pionier.
Bij ons werd Wolters vooral bekend door zijn actieve lidmaatschap van de kring. Hij schreef enkele artikelen in ons tijdschrift en nam deel aan enkele inloopavonden. Één van die avonden was gewijd aan de openluchtspelen, die net voor en direct na de oorlog in de gemeente werden opgevoerd en waarvan hij initiatiefnemer en auteur was.
Wolters was ondermeer geïnteresseerd in cultuur, geschiedenis, maatschappij, politiek en religie. Hij vertelde veel zelf, gaf graag lezingen maar kon ook vol aandacht luisteren; hij beschikte over het vermogen om alles in een breder verband te zien, iets in een historisch kader te plaatsen.
Wij danken Jan voor het vele onderzoek dat hij heeft gedaan en wensen zijn echtgenote veel sterkte. Moge hij rusten in vrede.

R.J.H. Melchers, Angeren.

DE ST. ANTONIUS- EN ST. ANNAVICARIE IN DE PAROCHIE DUIVEN (deel 2)

Een vicaris kon zeer gemakkelijk verschillende vicarieën bedienen; het werd zelfs verondersteld dat dit gebeurde! Het was natuurlijk een schikken en schuiven om het zo te krijgen, dat ieder in één kerk alles kon voldoen en daardoor tevens genoeg inkomen genoot. Het lag voor de hand, dat kinderen uit eenvoudige, niet zeer welgestelde families hun financiële aspiraties wat lager stelden dan de zonen van de adel en de rijke burgerij.
Wat kon de Kerk doen om ongewenste elementen te weren? Beschikte zij over middelen om jongelieden, die om min of meer materialistische beweegredenen de geestelijke stand nastreefden, af te wijzen, en aan andere, die zich met meer zuivere motieven aanmeldden, de voorkeur te geven? In theorie zeker. Niemand kon immers tot een wijding worden toegelaten dan nadat de bisschop of zijn vertegenwoordiger, meestal de Domscholaster, hem geschikt had verklaard. De pastoor had echter af te wachten wie er in zijn kerk de altaarbediening kreeg. Botsingen tussen een pastoor en een vicaris bleven dan ook meestal niet uit.

Petrus Theodorus Van de Velde werd na het overlijden van Wolter Gaerts tot vicaris in Duiven aangesteld. Dit wekte de wrevel op bij pastoor Henricus Van der Veecken. Het schijnt, dat er tussen de collator baron Von Hasenkamp en de pastoor een afspraak bestond, die door de eerwaarde heer Van de Velde was geschonden. Van de Velde zou hebben voorgegeven, dat pastoor Van der Veecken met zijn opdracht volkomen instemde, hetgeen deze als „pure Unwahrheit" bestempelde.
Pastoor Van der Veecken van Duiven informeerde op 21 oktober 1737 baron Von Hasenkamp te Weimar over de grote nalatigheid van de vicaris met betrekking tot zijn vicarie. De vicaris hield zich niet aan de memoriedienst op 15 maart en de brooduitdeling aan de armen. Volgens de pastoor had de vicaris ook de plicht alle weken in de kerk van Duiven 3 missen te lezen. Vrij kort daarna kwam het antwoord van de baron met het dringende verzoek aan de vicaris om de verplichtingen overeenkomstig de fundatie-opdracht stipt uit voeren. In hetzelfde schrijven deelde de baron mee, dat Van de Velde hem om de collatie had verzocht, ja zelfs gesmeekt. Aanvankelijk had hij dit verzoek afgewezen om de vacaturevervulling eerst met inspraak van burgemeester Peters van de stad Zevenaar te laten beoordelen. Van de Velde had hem op zijn priesterlijke eed verzekerd, dat de burgemeester hem een

geschikte kandidaat vond. Naar aanleiding van deze referentie kreeg Van de Velde de collatie toegewezen, mits hij ook de belangen van baron Von Hasenkamp behartigde. Die belangen stonden los van de gewone kerkdiensten, zoals die in de parochie door de pastoor waren voorgeschreven. Ofschoon vicaris P. Th. Van de Velde zich niet hield aan het parochiële memorieboek, waarin de vastgestelde jaargetijden voor de overledenen staan opgetekend, berichtte hij op 10 april 1737 aan P. Heijdendaal, heemraad en kerkmeester te Duiven, de afdracht van 49 roggebroden en 43 wittebroden. Hij schreef: *"Mijn Heer en intime vrind, berig hier beneffens als dat het brood voor de armen klaar is, soo dat het desen avond of morgen na believen door Muiser kan afgehaald worden. Het soude niet te hopen zijn dat de man dit zou weigeren. Trouwens hij is verplicht om het zaad aan de molen te leveren. ik kan hier geen voerman krijgen en moet het dus aan u overlaten."*
Hoe kon Van de Velde, die ook vicaris te Zevenaar was en aldaar de zondagdienst deed, de vroegmis in Duiven lezen? Frans Chefneux te Emmerik schreef op 3 mei 1743 een brief aan pastoor Van der Veecken en zijn broer pastoor Van der Veecken te Zevenaar over het verplicht lezen van de vroegmis op zon- en feestdagen te Duiven. In Duiven waren sedert het aantreden van vicaris Van de Velde problemen met de parochianen over het vervallen van de vroegmis op zondag. De pastoor kon hem niet verplichten om op een bepaald uur te komen, maar overleg tussen de pastoor en de vicaris was er ook niet. Pastoor Van der Veecken had al enige malen met klem gevraagd om de collatie in Duiven ongedaan te maken; de pastoor en de parochianen waren niet langer bereid alles te slikken en gingen het hogerop zoeken.

In aanwezigheid van pastoor Van der Veecken, kerkmeester Petrus Heijdendaal en koster Johannes Jansen verklaarden Hendrick ten Haeff, oud-kerkmeester, Jan Wichers, Marie Schuurman, Hennisken Benting, Derk van Dijk, Maria Limburg, weduwe van Jan Spaan, Joost Joosten en de weduwe van Wessel Jansen dat wijlen vicaris Wolter Geurts vanaf de aanvaarding van het vicariaat 's zondags te Duiven de vroegmis had gelezen. De voormalige bewoners van het adellijk huis „Ploen", de heer en mevrouw Van Munster, evenals douairière Van Herteveldt van „die Magerhorst" ondersteunden schriftelijk de getuigenverklaring.
De brieven van de klagers werden in handen gesteld van de Aartspriester Van Erpen te Emmerik. Deze schreef op 7 maart 1744 aan kerkmeester Hendrick Schuurman te Duiven, dat baron Von Hasekamp zijn gegeven presentatie (tot collatie van de heer Van de Velde) *"als bedrogen zijnde, herroept en*

vernietight." In het vervolg van de brief benadrukte de Aartspriester, dat de kwestie met de vicaris eerst uit de weg geruimd diende te worden, voordat die van de zondagmis behandeld kon worden. De burgemeester van Zevenaar, de heer Peters, zou de geschilpunten gaan oplossen. In afwachting van diens beslissing moest vicaris Van de Velde in staat gesteld worden "zijne diensten te continueren."

De gemeenslieden en kerkmeesters Hendrick Schuurman, Hendrik Spaan, Jan Janssen en Hendrik Peelen maakten de Deken duidelijk, dat zij het met dit beleid niet eens waren. Zij toonden zich niet bereid om zonder inspraak van de parochianen een onpartijdige scheidsman over de zaak te laten beschikken. Als argument voerden zij aan: de Heer Von Hasekamp wilde dat de mis op zondag werd gelezen, terwijl de burgemeester van Zevenaar en de prior Waterschot ten huize van Von Hasekamp te Weimar van de inhoud van de fundatie kennis kunnen nemen. Ook was alles duidelijk omschreven in het kerkelijk protocol. De gemeenslieden waren er van overtuigd, dat zij voldoende bewijslast hadden ingebracht en stelden: *"... wat sullen wij dan onkosten maecken, naar universiteiten en onpartijdige richters te gaen?"* Het was de persoon Van de Velde, die zich aan geen collatie, bisschop, fundatie en parochie stoorde. Tenslotte vroegen zij de Deken of zij vicaris Van de Velde desondanks moesten blijven erkennen, hoewel hij zijn plichten niet nakwam.

(wordt vervolgd)

Th. Goossen, Zevenaar.

De eerste aflevering verscheen in jaargang 11 (1994), nummer 1.

HOE LOO IN 1874 EEN NIEUWE BRIEVENBUS KREEG.

In de winter van 1873/74 bleek dat de houten brievenbus in Loo nodig vervangen moest worden: het ding was versleten. De directeur van het Zevenaarse postkantoor had al een nieuwe toegezonden gekregen, een ijzeren nog wel, geheel naar de eisen des tijds. In het begeleidend schrijven vroegen zijn overheden hem deze bus in Loo te doen plaatsen.

Dat ging echter niet zonder strubbelingen. De persoon aan wiens huis de houten bus zat bevestigd, was niet genegen vervanging door een nieuwe toe te laten. Wat te doen?
De postdirecteur verzocht burgemeester Blaisse bemiddelend op te treden en een ander pand aan te wijzen, waarvan de eigenaar geen tegenstand bood. Op 27 februari 1874 antwoordde de burgemeester, dat de nieuwe brievenbus geplaatst kon worden aan het huis van de winkelier en tapper Th.F. Evers.

'n Tijdje later was de ijzeren bus aldaar geplaatst, maar ... ook het versleten houten exemplaar trof men nog steeds op z'n oude plekje aan! De bewoner verzette zich tegen verwijdering er van. Hij had het huis gekocht en beweerde dat daarmee ook de brievenbus zijn eigendom was geworden. Weer werd de hulp van de burgervader ingeroepen, nu door de inspecteur der posterijen. Maar de bewuste persoon bleef halsstarrig.
Zelfs de burgemeester kon hem niet vermurwen, laat staan er van overtuigen, dat brievenbussen rijkseigendom zijn. Intussen heerste er verwarring bij de inwoners, welke brievenbus nu eigenlijk de echte was.

De inspecteur der posterijen kreeg de raad te trachten langs gerechtelijke weg het beoogde doel te bereiken. Of dit gelukt is, dan wel of Tante Pos misschien op een stormachtige nacht met een welgemikte hamerslag de gammele bus des aanstoots om zeep heeft gebracht, hebben we niet kunnen achterhalen.

J.Th.M. Giesen, Zevenaar.

Dit artikel is op 6 mei 1980 gepubliceerd in de DUIVENBODE

VERENIGINGSNIEUWS

Duiven, Groessen en Loo in de Tweede Wereldoorlog
Bij gelegenheid van de herdenkingen dat vijftig jaar geleden de Tweede Wereldoorlog eindigde, brengt de Historische Kring een speciaal boekje uit. Het bevat voornamelijk persoonlijke herinneringen aan die bange en tegelijkertijd enerverende tijd te beginnen met de Duitse inval in 1940 tot en met de Bevrijding in april 1945. Het boekje verschijnt in de loop van april 1995.

Agenda

24 april	Lezing door de heer Harenberg over „Kastelen en havezathes in de Liemers en Oost-Gelderland";
15 mei	Inloopavond (onderwerp wordt nog aangekondigd);
20 mei	Jaarlijkse excursie naar kasteel Doorwerth (informatie volgt).

Jaarverslag 1994
De Historische Kring heeft een actief jaar achter de rug. Het ledental groeide tot 165. Daarnaast zijn er nog ruim 50 personen die een abonnement op DRIEPAS hebben. Daarbij zijn niet geteld de vele „ruil"abonnementen met andere heemkundige of historische verenigingen in de regio.

Bestuursbijeenkomsten
In het verslagjaar kwam het bestuur 8 maal bijeen om de lopende zaken in de Kring te bespreken. Tijdens de vergaderingen kwamen o.a. de volgende aandachtspunten aan de orde: jaarvergadering, werkgroepen, excursie, inloopavonden, lezingen, eigen lokatie.

Activiteiten
Voor de inloopavonden was ook dit jaar veel belangstelling. In januari spraken we over streekgerechten en tafelgebruiken van vroeger en daarbij kwam zoveel boven tafel dat in februari een vervolg daarop nodig was. De inloopavond van mei was gewijd aan het Gilde St. Remigius en in september werd uitvoerig gesproken over de laatste oorlogswinter, zowel door de evacué(e)s van toen als door de thuisblijvers. In november waren de oude kerkepaden in Duiven, Groessen en Loo onderwerp van gesprek, en ook daarbij kwamen heel wat gegevens naar boven.
De lezingen van het afgelopen jaar waren alle druk bezet; soms waren er niet

eens voldoende zitplaatsen. drs. P. van Iddekinge, gemeente-archivaris van Arnhem, kwam in maart vertellen over "het Haagje van Gelderland in de jaren '30" en in april hield dr. W. van Heugten een voordracht met lichtbeelden over Xanten en de oude Romeinse nederzettingen aldaar. De lezing van oktober ging over de Gelderland Collectie van de Bibliotheek Arnhem; spreker was dr. P. Aalbers van de Arnhemse Bibliotheek. De lezing van december moest helaas vervallen wegens ziekte van de uitgenodigde spreker.
Voor de jaarlijkse excursie was Xanten uitgekozen en ook daarbij was W. van Heugten onze gids en explicator, zowel in de St. Viktorsdom met de vele kunstschatten als bij de rondleiding in de oude stad en langs de stadspoorten. Wegens het slechte weer werd het geplande bezoek aan het Archeologisch Park geannuleerd; in plaats daarvan bezochten we het Regionaal Museum van Xanten, waar ook veel bezienswaardigs is te vinden over de geschiedenis van het Kleefse Land.
De Historische Kring was ook bij de manifestatie "Groessen in Touw" present. Helaas lieten de weergoden het afweten: kou, regen en wind waren schuld aan een zeer matige belangstelling.
Op 25 oktober mocht de voorzitter namens de Historische Kring aan burgemeester Lichtenberg een portret aanbieden van Jan Willem Koch, de eerste burgemeester van Duiven. Dit portret ontbrak namelijk aan de burgemeestersgalerij in het gemeentehuis. Sterker nog: men heeft lange tijd gemeend dat Piet Nass Duivens eerste burgemeester was, maar dit is niet juist gebleken, hij was de tweede.

Lokatie
Omdat de Remigiusschool wegens uitbreiding van het aantal leerlingen het aan onze Kring afgestane lokaal weer nodig had, hebben wij aan het eind van het verslagjaar dit lokaal ontruimd en de bezittingen tijdelijk ondergebracht op diverse adressen, totdat wij over een nieuw onderkomen kunnen beschikken. Voorlopig kunnen we voor vergaderingen en activiteiten terecht in de Senior Club aan het Eilandplein.
De secretaris, de heer H.F. Degen, heeft zijn functie op 23 december 1994 tussentijds neergelegd.

Bestuurssamenstelling
Sinds de Algemene Ledenvergadering van 16 maart 1995 is de functieverdeling binnen het bestuur als volgt:

voorzitter	: mevr. M.M. Rebholz, Duiven;
vice-voorzitter	: dhr. J.F.H. te Witt, Groessen;
secretaris	: mevr. K. de Jong-de Baan, Duiven;
penningmeester	: dhr. H.J.Th. Derksen, Duiven;
lid	: dhr. A.Th.J. Boss, Duiven;
lid	: dhr. Th.M.J. Jonker, Loo.

Jaarschema

Onder voorbehoud volgt hieronder het activiteitenschema van september 1995 tot en met december 1996.

maand / jaar	vergadering werkgroepen	inloop/ lezingen	jaar-vergadering	excur-sie
sep. 95	21	18 inloop		
okt. 95		16 lezing		
nov. 95		20 inloop		
dec. 95				
jan. 96		15 lezing		
feb. 96	29			
mrt. 96		18 inloop	14	
apr. 96		15 lezing		
mei 96		20 inloop		
jun. 96				1
sep. 96	19	16 inloop		
okt. 96		21 lezing		
nov. 96		18 inloop		
dec. 96				

Tot nader bericht vinden de bijeenkomsten (voorlopig) plaats in de Senior Club, Eilandplein 300 (ingang Vlielandlaan), Duiven.

Bericht van het G.O.C.

Het Gelders Oudheidkundig Contact (G.O.C.) heeft in samenwerking met de Bibliotheek Arnhem het Gelders Oudheidkundig Persoverzicht 1992 gepubliceerd.

Daarin vindt men 1536 verwijzingen naar artikelen over Gelderse geschiedenis, volkscultuur, monumenten, archeologie en genealogie, gerangschikt per streek of plaats, die in 1992 in kranten en tijdschriften zijn gepubliceerd.

Dit persoverzicht kan worden besteld door *f* 11,- over te maken op girorekening 23.95.971 of bankrekening 53.36.26.765 t.n.v. Gelders Oudheidkundig Contact te Zutphen, onder vermelding van 'Persoverzicht 1992'. Eerdere afleveringen, vanaf 1975, kunnen op dezelfde wijze à *f* 11,- worden besteld.

Vanaf 1989 zijn alle artikelen ook opgenomen in een computerbestand. Hierdoor kunnen literatuurlijsten worden samengesteld per auteur, per plaats, per onderwerp of per tijdschrift. Meer informatie daarover is verkrijgbaar bij het G.O.C., postbus 4040, 7200 BA ZUTPHEN, tel. 05750-11826.

Register op de eerste tien jaargangen van DRIEPAS

Met het december-nummer van 1993 werd de tiende jaargang van DRIEPAS afgesloten. In de loop van 1994 werd een register samengesteld op alle artikelen die in de voorbije tien jaar verschenen. Het is een boekje geworden van 48 bladzijden, dat in een beperkte gekopieerde vorm beschikbaar is voor belangstellenden. Inlichtingen bij het secretariaat of bij de redactie.

INHOUDSOPGAVE

W.F.W.M. van Heugten:
De Loose monstrans 1

M.M. Rebholz:
Station Duiven en het Nederlandsche Rijnspoorweg Gezelschapsspel 7

G. van Hunen:
Zware tijden in 1794-1795 9

Th.M.J. Jonker:
Uit de krant van toen 13

L.E. van den Anker-Vossebeld:
In memoriam Nelly van Laake 14

Th.M.J. Jonker:
Afscheid van dokter Visser in 1949 15

R.M.J. Melchers:
In memoriam dr. Jan Wolters 16

Th. Goossen:
De St.Antonius- en St. Annavicarie in de parochie Duiven 17

J.Th.M. Giesen:
Hoe Loo in 1874 een nieuwe brievenbus kreeg 20

Verenigingsnieuws 21